

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGÁZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félre 6 frt., negyedre 3 frt.
Előfizetések és hirdetések díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.
Helyben előfizethetnek: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben.
 Egyes szám ára 5 kr. o. é.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordauca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, 1-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorát 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.
Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalnál, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében, Bécsben: Haasenstein és Voglner (Neuer-Markt 11 sz.) Oppelk Alajosnál (Wollzeile-22. sz.), Rudolf-Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.
 Nyilttér sora 20 kr.

A „KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY“

1872 szeptember 1-jétől mindennap egész nagy iven jelenik meg; előfizetési díj: egész évre 12 frt., félre 6 frt., évnegyedre 3 frt o. ért.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizet után tisztelet-példánnyal szolgálunk.

Kolozs megye rendkívüli bizottsági közgyűlése.

Oct. 1-én d. e. folytatlag tárgyalattak: községek és egyesek kérelmei és pedig: 1) Alsó-, Felső- és Közép-Föld községek az iránti kérelme, hogy a n. almási járásból a m. bikali járásba visszakebeleztesse. Az áll. v. ajánlja a kérelem teljesítését. Elfogadtatik. 2) A k. monostori alap. urad. gondnokságának az iránti kérelme, hogy Kardosfalva praedium a m. nádasi járásból a gyulai járásba visszakebeleztesse. Az állandó v. a kérelem teljesítését ajánlja. Elfogadtatik. 3) M. orvos Niszter János az iránti kérelme, hogy székhelyét M.-Örményesről N.-Nyulásra áttehesse. Az áll. v. e kérelmet elfogadásra nem ajánlja, azon elvből indulva ki, miszerint a járási tisztviselők lehetőleg járáruk központján tartózkodjanak; másfelől azon tekintetből, mert mind Tekén, mind Nagy-Nyulason orvos van, de M.-Örményes s az egész nagy vidék, melynek nevezett hely központja orvos híjával szűkölködik. Tiszt. Hosszu J. közbe szól, hogy M.-Örményesen egy orvos számára lakás nem található s ha már a szolgabírónak elnézik, hogy azok némelyike nem lakik járasa központján, miért ne nézhetnék el ezt az orvost. Ez ellen felszólal Deési Sándor s felemlíti, mikép a bizottmány már egyszer kimondta, miszerint a megyei tisztviselők lehetőleg a központban legyenek. Megemlíti az orvos és szolgabíró állása közti különbséget, azt t. i., hogy míg előbbire minden pillanatban szükség lehet s egy órai késedelem nagy veszélyeket hozhat, addig a szolgabírónál ez nincs úgy. Még egyszer szót emel Niszter kérése mellett tiszt. Hosszu János. A közgyűlés az áll. v. véleményét helyesli. 4) Sándor Pál ügyvéd 1840-ben kelt oklevele kihirdettetik. 5) Weinhold Tivadar központi állatorvos uti javadalmazást kér, miután fizetésével nincs megelégedve. Az áll. v. e kérvényt elfogadásra nem ajánlja. Helyes. 6) Kőbölkut község kérelme, hogy a jelen évi igavonó marhák után rájuk rótt uti munkateher nekik engedtesse el, miután egyik hidjuk elromlott. Az áll. v. a felhozott oknál fogva a kérvényt elfogadásra ajánlja. Elfogadtatik. 7) Magyar-Valkó magyar közönsége épülő és bevégezéshez közel álló községi felekezett nélküli iskolája körüli munkák nagy erőfeszítést kívánván s úgy is nagy terhet róván a községre, a f. 1872 évi tavaszi és őszi utmunkák alól magát felmenteni kéri. Még egyszer folyamodott már az említett község ugyan e tárgyban, de akkor visszautasított, most tehát folyamodik még egyszer a roszul értesült megyétől a jobban értesülthez. A kérvény — mely meglehetősen stylusu mű — végén egész pathosszal szól M.-Valkó m. közönségének érdemeiről, miket magának a népnevelés körül szerzett, midőn egy vidéken páratlan közös iskolát állított, mely a felekezetiesség szoros lánczát alól fel lesz szabadítva. Megérdemli tehát a község, hogy nemes törekvéseiben pártfogottassék, midőn egy oly iskolát állított, mely ama vidéken mint a iskolává fogja magát kinőni. Igaz ugyan, hogy B.-Hunyadon is szándékoznak egy közös iskolát felállítani, melyhez 3 járás járul segélyvel, de

ki tudja mikor fog ez iskola létesülni, addig a m.-valkói iskola magát mintáivá fogja kinőni. Azon, mint maga is beismeri, drastious hasonlattal él végül a kérvény, hogy rosz köeisis az, ki lovai közül mindig azt nogatja, mely előhaladni törekszik. Az áll. v. e kérvényt szintén elutasítandónak találja, és pedig azon okból, mert nem akar önmagával contradictióba jóni, mert kimondta, hogy iskolaépítés okából nem menthet fel valamely községet utmunkájától, utójára fele a megyének fogna utválságért folyamodni. Valkó államegélyt kapott 6000 frtot, ne akarjon még a megyei terhek alól is menekülni.

Horváth Kálmán: Tavasszal elutasítandónak tartotta a megye Valkó kérését, miután ama szigoru elvet alkalmazta, hogy közmunka alóli felmentésre — kivételkép igényt egy község sem tarthat, csak akkor, ha elemi csapások és másféle tetemes károk által sújtott. De jelen esetben különös tekintettel kell hogy a megye legyen arra, mikép Valkó rendkívüli erőfeszítés mellett igyekszik áldozni a közművelődésre, méltányosnak és helyesnek tartaná, ha említett község ez évben a megyei terhek alól felmentetné. A kormány tetemes pénzerővel járult Valkó kezdeményezésének valóstításához, miután e község volt az, mely a közművelődés terén a megyében a zászlót elől hordja, s midőn bold. Eötvös b. a népoktatási körök alakításait ajánlja, első volt, ki ez eszmét felkarolta. A megyének készpénzzel segíteni a községet módjában nincs, de legalább az utmunka teher alól mentheti azt fel Három román tiszteendő szólal fel az ügyben: az 1-ső Valkó kérése ellen, a második a mellett, a 3-ik megint az ellen; erre feláll Deési S. Nem tartja jónak, ha közművelődés ezéjéből, a közjólétre vezető eszközök, a megyei utak hanyagoltanak el, így míg az egyik kezünkkel ültetünk, a másikkal rontunk. Mi szegény és tudatlan nemzet vagyunk, nekünk két kézre kell fognunk a munkát, egyikkel a közművelődést fejleszteni, másikkal a közjólétet előmozdítani. Igenis elemi csapásokért valami községet az utmunka terhek alól felmenteni helyén van, de nem akkor, midőn iskolaépítésről van szó. Utakra a megyének, kivált a mezősi részeken okvetlen szüksége van, mert miként árulhassa el a termelő természetvényeit, ha jó utak nincsenek, melyeken azt az elárusítás helyére szállithassa; utközterhek, adók, úgy is elég súlyosak, az állam magas követelményeinek eleget kell tenni, hát ha még a termelvényeket el nem árusíthatjuk, akkor minden percbe nyakunkra jöhet az adóexecutio. Mert annyira bizonyos, ha egy-két község számára exceptionalis helyzetet teremtünk, akkor minden község fogja magának követelni a közterhek alóli felmentést s akkor a megyei utak csakugyan el lesznek hanyagolva.

Boeskor E. itt nem elvekről van szó, hanem egy konkrét esetről, az előtte szólók a nagy fáktól nem látják az erdőt M. Valkó egy oly iskolát épített és készült teljesen felépíteni. milyenhez hasonló a kerületben nem lesz, látogathatja azt minden nemzetiségű és vallásfelekezeti fiú. Ez iskolaépítés terhei, mint az magába Valkó kérésébe részletezve van, oly nagyok, hogy az egy elemi csapással felér,

Melléklet: „Kimutatás az erd. gazd. egyesület köztelkéről.“

mert Valkó csakugyan tulságosan megfeszíté erejét két munka és fuvar-napszám és egyéb munkák tekintetében. Tőkevagyonuk esorbólása nélkül a valkóiak csakugyan a megyei utak fenntartására szolgáló munkákat nem végezhetik. Ez okokból s miután remény van arra, hogy a m. valkói iskola magát kerületi iskolává kinővi, ajánlja a község kérésének elfogadását. Miután még a főispán is M. Valkó kérése mellett szót emelt, felhozva okul, hogy az utak azon a vidéken úgy is jó karban vannak s utmunkára a felső kerületben annyira szükség nincs; a többség szavazás utján az áll. v. véleménye ellen s M. Valkó kérése mellett nyilatkozik.

Erre következett a szavazatszedő bizottság jelentése a pénztárnok választás illetőleg. Sárkány F. a bizottság elnöke előadja, hogy összesen 74 szavazat gyűlt be, ezek közül kapott Domokos Antal 46-ot, Kertész György 16-ot, Boeskor Lajos 17-et. Így tehát a közgyűlés eljenzése közt megyei pénztárnokul Domokos Antal lón megválasztva. Domokos ur erre leteszi az esküt; mire az okt. 1. délelőtti gyűlésnek vége, a délutáni gyűlésről holnap.

Legujabb táviratok.

Konstantinápoly oct. 3. A követségekhöz érkezett táviratok constatirozzák a montenegróiak és törökök közötti összeütközést. A „Levant Herald“ jelenti, hogy a porta e tárgyban élénk előterjesztést intézett a montenegrói fejedelemehez és ezt felolósnek nyilvánítja a rendzavarások ismétlődéséért. Az orosz követhoz érkezett sürgöny oda nyilatkozik, hogy a törökök voltak a támadók. Az orosz követ a többi hatalmak által a Portához intéztetni indítványozott collectív-jegyzéket nem fogadta el.

Konstantinápoly, oct. 3. Vogue franciaia nagy követ az Osmanie rend nagy szalagjával díszítettett fel.

Berlin, oct. 3. A „Strassb. Ztg“ jelenti, hogy oct. 1-jén 500 elsassi állott be önkéntesen a német hadseregbe.

Páris, oct. 3. Egy pénzügyi tekintély kérésére Thiers azon biztosítást adá, hogy a viszonok az összes hatalmakhoz jök; de leginkább Német- és Olaszországhoz.

Berlin, oct. 3. Az adókérdésnek és a régi tartományok részére „tartományi alap“-nak letesítése végett előleges tanácskozások ezéjéből a bizottmányok egybegyűltek. A „Spenn Ztg.“ ismételve megerősíti, hogy a ministerium elhatározta a kötelező polgári házasságra vonatkozó törvényjavaslatnak az országgyűlés elé terjesztését.

Kragujevác, oct. 3. Milán fejedelem a minisiterelnök és külügyminisiter kíséretében ide érkezett. A fejedelem lelkesülten fogadtattott. Este a város ki volt világítva.

Országgyűlés.

A képviselőház okt. 3-iki ülése.

Elnök: Bittó. Jegyzők: Szell, Kiss, Szeniczey.

A kormány részéről jelen vannak: gr. Lónyay, Tóth, dr. Pauler, Tisza, Szilávy és Trefort miniszterek.

A mult. ülés jegyzőkönyve észrevétel nélkül hitelesítettik.

Steiger Gyula: Interpellatiót intéz a honvédelmi és belügyminisiteriumhoz az előforduló ka-

tonai kihágások iránt, s előad egy ily esetet, mely Pest városában fordult elő, midőn a katonai hatóság a városi tanács ellenzése daczára a Dunán mosó-intézetet akart felállítani. Van-e erről tudomásuk s akarna-e intézkedni, hogy a törvénynek tekintélye helyre állítsassék.

Lónyay: Eddig a dologról tudomása nem volt, de intézkedni fog, hogy a hatóság határozatainak érvényt szerezzen.

Steiger: A felelettel meg van elégedve.

Simonyi Ernő: Sajnos körülmény gyanánt említi fel, hogy a költségvetési munkálatok s egyéb irományok kellő számú példányokban nem osztatnak ki a ház tagjai közt.

Elnök: Intézkedés fog tétetni, hogy e hiányon segítve legyen.

A 7. bíráló bizottság jelentése után

olvastatik a Ludovica akadémia felállításáról és a Kolozsvárott létesítendő egyetemről szóló törvényjavaslatok.

Napirend a felirati javaslat tárgyalása.

A volt erd. kir. biztos búcsúirata a törvényhatóságokhoz.

1200 eln. — 1872.

K. B.

Midőn Erdélynek Magyarországgal teljesleg egyesítésénél a szükséges teendők közvetítésével ő császári és apostoli királyi Felsége által ezelőtt hatodfél évvel királyi biztosi minőségemben megbizattam és ennek következtében 1867-ben az akkoriban még fennállott erdélyi királyi főkormányzók vezetését, és azzal az erdélyi részek kormányzatát ő Felsége apost. koronás királyunk legmagasabb kegyelméből, mint királyi biztos, oly megbizással elvállalni szerencsés válek, hogy az erdélyi részeknek a testvér Magyarhonnali egyesítését, az uniónak valóstítását elősegítő szükséges előzmények elintézése után ténylegesen végrehajtani feladatnak ismerjem, elevenen éreztem egyrészt feladatnak magyarságát, és a leküzendő nehézségek tömkelegét, másrészt, számot vettem eröm gyengeségével is; azonban, ezen alapos aggályaim daczára sem engedtem magamat hazafias elhatározásomban megintatni, mert felbátorítva éreztem magamat azon erős meggyőződésemből kifolyó hitem által, miszerint nehéz feladatomban megoldásában bizton számíthatok egész Erdély és mindazok ernyedetlen támogatására, kik a kormányzás terén velem együtt közreműködni hivatnak.

Ezen reményteljes hitemben nemcsak nem csalódtam, hanem ebbeli hazafias várakozásomat az illető tényezők hathatós közreműködése még jóval felül multa, mit annál őszintébb hálával kell elismernem, mentől inkább teljessem meg vagyok győződve, hogy csak is ily egyesült hazafias törekvéseknek sikerülhetett leküzdeni mindazon akadályokat és nehézségeket, melyekkel működésünk terén találkozunk kellett; csakis ily együttes közreműködésnek sikerülhetett a testvér Magyarhonnali egyesülést a különböző vallások, fajok és nemzetiségek jogos érdekeinek méltányos figyelembevételével, ténylegesen valóstítani és egy boldogabb jövő alapját megörökíteni.

Ez volt törekvésemnek egyik fő ezéja.

Mennyire feleltem meg ebbeli nehéz feladatomban, ennek megbirálása nem hozzám tartozik, annyit azonban szabadon megjegyznem, hogy ha a várakozásnak oly mérvben, mint az tölem követeltetett, netalán még nem feleltem volna, ne méltóztassanak azt legbuzgóbb akaratom és teljes odaengedésem hiányának, hanem egyedül csak eröm gyengeségének, a fennforgó nehéz viszonyoknak, s az ezekből kifolyó ép oly sajátságos, mint kényes helyzetnek tulajdonítani.

Miután tehát nehéz feladatomban lényegét, tudni illik az átmenet nehézségei megoldását, az illetékes tényezők becses közreműködésével most már nagy

részben bevégezni sikerült, és miután a terhes munka sulya alatt különben is meggyengült erőm most már nélkülözhető: ő Felsője apostoli koronás királyunk folyó évi augusztus 25-én kelt legmagasabb kéziratával királyi biztosi teendőimtől akkép méltóztatott legkegyelmesebben felmenteni, hogy működésemet jelen évi szeptember utolsóig teljesen befejezzem.

Megválok tehát immár eddigi működésemtől, öntudatomnak azon boldogító érzetében, hogy lelkiismeretes hűséggel igyekeztem teljesíteni mindazon kötelemeket, melyeket a törvények tisztelete, alkotmányunk szilárdítása, az erdélyi részek jólléte, és az uniónak a különböző vallások és nemzetiségek méltányos érdekeinek előmozdításával egybekötött tényleges valósítása tölem követelt.

Fogadják őszinte és teljes hálámat azon buzgó közreműködésért — és ha szabad magamat így kifejezni — azon hazafias bizalomért, melyben engem oly sok nehéz küzdelem között folytonosan részesíteni és gyámoltítani igyekeztek; méltóztatásnak becses emlékekben számomra egy szerény helyet feltartani, mi által öt éven tuli sokoldalú nehézfáradásaimat a legszebb és legfényesebb polgári jutalomban részesíteni méltóztatandának.

Fogadják hazafiai tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Kelt Posten 1872-ik évi Sept. 18-án.

Gr. Péchy.

Kolozs megye felirata a volt erd. királyi biztoshoz.

Sz. 75—1872.

K. gy.

Nagyméltóságú Gróf ur!

Méltóztatott Nagyméltóságod f. é. sept. 18. 1200 éln. sz. a. kelt leiratával meggyengült erőmet arról értesíteni, hogy ő felsője apostoli koronás királyunk f. é. aug. 25-én kelt legmagasabb kéziratával nagyméltóságod kir. biztosi teendőitől akkép méltóztatott legkegyelmesebben felmenteni, hogy működését jeles év sept. utolsóig teljesen befejezzem.

Minden, hazája boldogságát igazán szívén hordozó hofinak kell, hogy őszinte örömmel szállja meg keblét, midőn oly lépést van alkalma üdvözölni, mely hazája consolidálására vezet.

Egy ilyen lépést látunk mi az erd. kir. biztosság megszüntetésében, mely a nemzetnek oly régóta hön apolt óhaját: Erdélynek az anya országgal való unióját mintegy betöltözi.

A tény, hogy e mű a nemzet egyetemes óhajata és a jobbák fáradhatlan munkássága dacára is oly hosszú idő múlva létesült, eléggé mutatja, hogy mennyi és mily óriási akadályokat kelle annak utjából elhárítani.

Ámde a siker, nem maradt el, és ebben nmlgnak is oroszláni része van.

Ki is kételkedhet abban, hogy igaz hazafiság, bámulatos szorgalom, finom tapintat és igazságos erély ne vezesse diadalra az ügyet, melynek zászlóját kezébe vette?

Igen, nagyméltóságod finom tapintattal és igazságos-erőlyvel vezette, az országrész ügyeit több mint 5 éven át, s jól esik szívünknek, most, a bucsu pillanatában, ezért Nagyméltóságodnak hálás köszönetünket nyilvánítani.

Ha van, a mi a királyi biztosság feloszlása feletti örömlenket képes beárnyékolni az az, hogy ugyanakkor kénytelenek vagyunk nmlgtól megválni és nélkülözni böles vezetését.

Ámde másfelől vigasztunkra szolgál a remény, hogy nmlgd, a ki rövid itt léte alatt teljesen megismerkedett különleges viszonyainkkal, miután fényes tulajdonánál fogva hivatva van a közös hazának szolgálatokat tenni, — itt nyert tapasztalatait és tanulmányait nem fog késmi ez országrész javára értékesíteni.

A mire midőn őszinte és hazafias bizalommal kérnök legyen, szabad reménylenünk, hogy ismétellen kifejezett hálánkat nagyméltóságod oly szívesen fogadja, mint a mily őszinte szívet mi azt nyilvánítjuk.

Kolozs megye közgyűlésének 1872. évi sept. 30-án tartott közgyűléséből.

Schwarz Gyula beszéde

(a képviselőház sept. 31. ülésében.)

Engedje meg a mélyen t. képviselőház, hogy kifejtthessem azon indokokat, melyek folytán mi, elvtársaim és én, nem járulhatunk sem azon javaslatához, melyet a ház biztosságának előadója benyújtott, sem pedig azon javaslatokhoz, melyeket Tisza Kálmán és Simonyi Ernő t. képviselő társam a ház asztalára letettek, a Trifunác képviselő ur által benyújtottat, mint a mely annyira tulnyomólag különleges érdekekben gyökerez, természetesen nem is emlíve. (Helyeslés.)

Mindenekelőtt kötelességemnek tartom nyíltan és határozottan kijelenteni, hogy én, részemről a francia-német háboru bevégezése óta, a közjogi küzdelem folytatását, legalább részemről nem tartom egyébként, mint valódi szerencsétlenségnek.

(Élénk tetszés nyilatkozatok jobb felől) e részben nyíltan bevallom solidaritásomat a ház t. többségével a közjogi alap kérdésére nézve, (éljenzés jobb felől) de ép oly nyíltan és határozottan bevallom azt is, hogy nem vagyok azon helyzetben, hogy azok sorába tartozzam, kik a kormány eddigi belpolitikájával, legalább annak nagy vonásaiban meg lehetnek elégedve. Uraim! önök a többség részéről azt mondják, hogy önök egyáltalában nem látják szükségét annak, hogy a választfelirat egyébként legyen mint a trónbeszéd vizsgálja, és én beismerem, hogy van bizonyos parlamentarizmus alapja az önök érvelésének; mert hogy a párt, mely többségben van, mely tényleg kormányoz, nem látja szükségét annak, hogy tüzetesebben szólnjon hozzá a felveendő tárgyakhoz, ezt természetesen találok. Hiszen e párt a házon kívül is mindennap kifogásolhatja a kormányt, mely nem egyéb, mint az ő bizalmának letéteményese; a párt értekezleten mindennap kérhet tőle felvilágosítást, bármely perczen midőn elveszti bizalmát, a kormányt elejtheti. Azt hiszem tehát, hogy az önök felfogása az önök szempontjából teljesen helyes. De ha meg is engedem ezt, és ha különösen a parlamentarizmus gyakorlat főleg Angliában, mely a parlamentarizmus mint állama, némileg indokolja az önök felfogását, tehát önök is meg fogják nekem engedni, hogy azok, a kik a többség keretén kívül állanak, nem helyesen járnának el, ha ki nem jelölnék, hogy mely kérdéseket és mily sorrendben kívánják felvetetni és hogy mily irányban kívánják a megoldást; önök meg fogják engedni, hogy ha azok, kik a kormányt más irányba kívánják terelni, mint a melyben jelenleg van, nem helyesen járnának el, hanem igyekeznének tüzetesebben megismertetni a kormányt és a házzal azon kérdéseket, melyeket felvetetni, a sorrendet, melyben azokat tárgyalni kívánják, és a módot, melyen a megoldást óhajtják. Úgy hiszem tehát, hogy megegyeznek abban, hogy a mi szempontunkból a mi eljárásunk szintén helyes. Midőn ezt indokoltam, indokoltam azt is, hogy miért nem járulhatunk, elvtársaim és én, a t. előadó ur által előadott javaslatához s talán jeleztem előre azon indokokat is, melyek folytán nem vagyok oly szerencsés Tisza Kálmán és Simonyi Ernő képviselő urak által benyújtott javaslatához sem járulhatni.

A mi Tisza Kálmán igen t. képviselő ur által benyújtott javaslatot illeti, sajnálom, hogy azt kell mondanom, miszerint az nem felel meg azon várakozásnak a mely várakozásnak jelenleg a magyar orgy. megnyíltával egy ellenzéki választ felirat-javaslatnak nézetem szerint megfelelni kellene. Mit várok én egy ellenzéki felirattól jelenleg? Az ellenzéki felirattól várom mindenekelőtt azt, hogy az oly keserű eszmékre támaszkodjék, a melyek a tényleges helyzet helyett biztos javulást ígérnek a nép sorsának de a melyek ne követeljenek oly áldozatokat, melyek ezen sokat szenvedett háson nem is megtört, de igen elbágyadt nép életerejét még jobban fenyegetnék. (Jobb felől helyeslés.) Én azt hiszem t. képviselő társam felirata, bár mennyire is kell dicsőítenem szerkezet és iránytani kitűnőségét, nem felel meg. Nem felel meg pedig ezeknek két okból: és pedig először, mert amár nem hangsúlyozta az ellenzék közjogi programjának főbb pontjait, — és megvallom oly mesterileg igyekezett érvényesíteni iránytani fordulatait, miszerint az ember azt hinné, hogy a régi diplomatiának egyik okmánya van előtte, melynek feladata volt a gondolatot lehetőleg eltitkolni, (Derűtség jobb felől.) még is megvallom, igen sajnálom, hogy az ellenzéknek vezérfelel nem bírt — szabadon e kifejezéssel élnem — azon erkölcsi bátorsággal, miszerint tartózkodott volna a közjogi kérdést a választfelirati vitába bonyolítani; de sajnálom másrésztől azt is hogy a belügyi reformok terén sokkal halványabb programot ad, semhogy azzal a pártion kívül elemeket hódíthatna.

Azt mondtam t. ház! hogy a francia-prosz háboru óta szerencsétlenségnek tartom a közjogi kérdést feletti vitának folytatását. Részemről ezt egyszerűen indokolom, és ez meggyőződésem. Hogy az 1867-ik évi 12-ik törvényzikk két oldalú szerződés, ezt magam részemről akkor sem vontam kétségbe, mikor még az ellenzékkel magam is küzdöttem; részemről azonban az indított az az elleni küzdelemre, mert reméltem, hogy ugyanazon tényezők, melyek ezen közjogi kétoldalú szerződést létrehozták, ezen szerződés önkényes felbontására lehetnek a viszonyok által utalva. Meglehet rájövés volt, a mit hittem; meglehet valóság: az események hatalma azonban a dolgok más állását hozta elő Európában; és tény, hogy talán mégis nem józan gondolkozoz az, ki azt hiszi, hogy mióta francia területen jött létre a német egység, Németország politikájának iránya más legyen, hogy ezen idő óta azon factorok, melyek szükségese ezen két oldalú szerződés felbontására, beenyugodjanak abba, hogy azon párt, a mely eddig a felbontást sürgette, többségre jusson.

Én azt látom t. uraim, hogy a sors nekünk sokkal szűkebb működési kört szabott; részemről határozottan kijelentem, hogy szerencsétlenségnek tartanám a közjogi küzdelem folytatását különösen oly nagy pártok részéről, melyeknek feladatok a kor, rendszert ellenőrizni, és ha az nem helyes, azt felváltani. A közjogi küzdelem eddig csakugyan jog-

It volt a hazafiság szempontjából, hanem tovább lyatva azt mondhatni, hogy a nemzetet nem két rtra, hanem két ellenséges táborra szakítaná. Azt (juk, hogy a törvények tisztelete meg van ingatl, a polgári kötelesség érzete meg van lazulva, az nberek elszoktak a munkától, megszokták a tétlen yülökdedést, a közművelődés pang, az irodalom, a jto hihetlen fokig súlyed. (Igaz! a jobboldalról.) s most uraim, hogy egy erős kormány, egy országgyűlés, mely csakugyan teljes tudatában van ivatása érzetének, hogy milyen irányban kelljen efolyásolni a kormányt, — ha ez nem segít, azt érdehetjük, mi lesz belőlünk, ha ez tovább is így fog artani. Engedjék meg t. uraim egész tisztelettel kimonandom, hogy én nem tartom alkalmasoknak azon kétértelmű kifejezéseket, melyeket önök választfeliratukban behoztak arra, hogy lecsillapítsák azon izgalmakat, melyek ott kinn az országban, a választó kerületekben még most is forrongnak. Férfias nyíltság kell ide, ez adhatja meg a békét a népek, kétértelmű sima diplomatia ide nem alkalmas. (Helyeslés jobb felől.) Kívánatos uraim, azt hiszem, önök érdekében ép úgy, mint a közérkölciség érdekében a férfias nyíltság. Önök érdekében azért, mert ha önöknek sikerülne az, mit részemről valószínűtlennek tartok, hogy elveik fenntartása mellett, miként önök mondják, koalícióba lépnek egy új kormány alakítására, még ez esetben is befogják vallani, hogy önök kormányzatát legkevésbé sem fogják támogatni azon baloldali tömegnek, melyeknek azon jelszó adatott, hogy delegatíóval kormányozni, magyar hadsereg nélkül hazaárulás és másrésztől azt hiszem érdekében áll épen úgy a közérkölciségnek, mint önöknek, hogy e tekintetben a nép felfogása megszilárduljon. Mert ha eddig azon hazafias tömegeknek az lett mondván, hogy azoknak száma, kik ma hű fia a hazának, napról napra fogy, s azok, kiket önök vezetnek azt hitték, hogy önök egyedül azok, kik még hűk maradtak a hazához, akkor meg fogják engedni, kis eszme zavart fog az okozni a közérkölciségre nézve és annak előnyére nem fog válni, hogy ha önök kormányra jutnak egy koalíció értelmében, hogy a nép azt fogja gondolni, ime azon kevesek, kik eddig hívek voltak a zászlóhoz, azok is hűtlen lettek a hit- és zászlóhoz, hűtelenek a hazához. Nem áll önöknek érdekében ezen kétértelműség. Önöknek és a közérkölciség érdekében áll az, hogy vallják be férfiasan, mi meggyőződésem. Azt mondtotta Tisza Kálmán képvis. ur, hogy ő elveiből nem fog engedni sóhá. Helyesen van ez a közérkölciség tana, de én kételem uraim, hogy azon programponok tulajdonképen elvek lennének. Tisztelettel hajlok meg azon — nézetem szerint — hazafias vagyak előtt, mert elveket nem nevezhetem, hanem csak hazafias vagyaknak, melyeknek határai minden egyes képviselő felfogása szerint mások és mások. Nem akarok új vitát bonyolítani a felirati vitába, de annyira bizonyos, hogy elég e tekintetben arra utalnom, hogy önök hazafias pártjának kebelében, mily különbözőleg fogják fel többben csak a magyar hadsereg kérdését is. Három kitűnőség három különböző véleményét ad erre. Ha erre utalok, azonnal befogják vallani, ha nem is nyíltan, de barátságosan, hogy az nem lehet elv, a mit három pártbeli kitűnőség háromféleképp fog fel, hanem lehet vagy, mely dagasztja önöknek ép úgy, mint más hazafias pártmereknek kebelét, azon különbséggel, hogy más pártoknál újabb időben erőt vett a higgadt megfontolás a hazafias vagyak ábrándjain.

Nem látom át, hogy elvet képviseljen a hadseregkérdése, csak egy esetben engedem meg, akkor, ha önök azon álláspontot foglalják el, a melyet a 48-as párt elfoglalt, mert azt értem, hogy ha valaki azt mondja: neki suveren magyar állam kell, neki független magyar hadsereg kell; érteném azt is, ha valaki azt mondja, hogy a viszony a personal unió a tiszta personal unió fekszik, és hogy a fejedelem egyedül azon kapos, mely e két hadsereget, a magyar hadsereget a másik tartományok hadseregével egybefűzi: azon határvonalon innen az árnyalatok lehetősége kiszámíthatlan. Bocsnápot kérek, ha Ghyecz Kálmánra kell hivatkoznom, mindenki előtt ismeretes csakugyan azon nyilatkozata, mely az országban oly jófékony hatást keltett. E nyilatkozat, láttuk, egészen másképpen fogta fel a hadsereg kérdését, mint fölfogta először is Tisza Kálmán, miként a bal-közép hirlapjai és másképpen fogta fel, mint azon képviselő ur, kinek szerencsés vagyok helyén ülhetni Vukovics Sebő, mert ő a hadsereg kérdését olyba hangoztatta, mint a magyar állam függetlenségének elengedhetlen kellékét, és mig a balközép táborból a választó kerületekből ép úgy, mint a balközépi közönyökből oly hadsereg, mely csaknem megegyezik a 48-as pártiak által kívánt hadsereggel, addig Ghyecz képviselő társam beérné, ha a magyar hadsereg kérdése egy döntetnék el, hogy a magyar országgyűlés ellenőrizhetné nem magát a hadsereg szerveztét, hanem igen is annak költészetét meghatározhatná, hogy ha a magyar hadseregben főnálló sorhadi csapatokat az országgyűlés szavazza meg és nem a delegatíók, és ha az adminisztratíó egy magyar minister, kit magyar hadügyérnek lehetne nevezni, kezelne.

Óriási különbség van ily hadsereg és olyan

között, melyet önálló szabad nemzeti hadseregnek nevezhetni, mert a kiegyezési törvény, az alaptörvény, a hadsereg szerveztét, vezérletét és vezényletét ő felsőjének a királynak tartotta fenn és habár nincs is országgyűlés, nincs parlament, mely a hadsereg vezényletébe elegetednék, mindenesetre azt hiszem, nagyon lényegtelen lehetne az oly költségvetési ellenőrzés, melyet az országgyűlés gyakorolna, mihelyt bele nem bocsátkozhatik magába a hadsereg szerveztébe. Pedig tényleg ha elérnök azon hadsereget, melyet Ghyecz Kálmán kilátásba helyez, legkevésbé sem lehetne a szerveztébe bebocsátkoznia az országgyűlésnek, és így nem lehetne nevezni az oly hadsereget önálló magyar hadseregnek azoknak, a kik nyíltan más kívának alatta. (Helyeslés jobb felől.) A magyar hadsereg alatt más kíván Vukovics Sebő, ki választóinak adott programjában határozottan kijelentette, hogy a magyar hadseregkérdést megoldottnak hiszi, ha az, a mit már 30—40 év előtt az országgyűlés hangoztatott, életbe léptetik a hadseregnél, t. i. a magyar sor-ezredeknél a magyar tiszteknek élőléptetése, az ugynevezett circulatíó.

Engedjék meg uraim, hogy ha az önök táborában a legelső kitűnőségek véleményei annyira eltérnek a hadsereg fogalmára nézve, engedjék meg uraim önök kifejeznem és kimondanom, hogy azon program-pontok nem képviselnek elveket, hanem képviselnek tiszteletre méltó nemes, hazafias vagyakat. Mondjanak le uraim e hazafias vagyakról most (Nagy derűtség a baloldalon.) Ha uraim szolgálatot akarnak tenni a hazának, most mondjanak le e vagyakról, ha nem mondanak le vagyakról, birjanak annyi férfias nyíltsággal, hogy ne lépjenek a választó, az ország kerületei, az ország és a külföld elé kétértelműséggel.

Ha azok után, amiket t. képviselő társam Tisza Kálmán, választfeliratára elmondottam, röviden szólók Simonyi Ernő javaslatáról, ez csak azért történik, hogy kijelentsem, hogy annak közelebbi elemzésébe nem bocsátkozom. És ez nagyon természetes, mert ha részemről nem tartom hasznosnak, hazánkra nézve üdvösnek a közjogi vita folytatását, nem még oly gyöngéd diplomatiái adagokban sem, mint azt Tisza Kálmán t. képviselő ur javaslatra helyezi kilátásba, akkor e tekintetben azt hiszem, hogy elitélném magamat, ha támogatnám azon javaslatot, mely oly keserűség van fokozva, mint a melyet Simonyi Ernő képviselő ur nyújtott be.

Ezek után szabad legyen néhány szót mondani azon javaslat védelmére, melyet bátor voltam elvtársaim nevében is benyújtani. Sok ellene az ellenvetés. A mi a javaslat formája elleni ellenvetéseket illeti, azokra azt hiszem, beszédem elején némileg már megfeleltem: a mi azonban tartalmát illeti azt veszzük észre, hogy az ellen kétféle ellenvetés tétetik. Azt mondják először, hogy a javaslat nem jó, mert nagyon ábrándos, aztán meg azt mondják, hogy veszélyes, mert nem szabad- elvű, hanem reactionarius (Helyeslés a szélsőbalon.)

(Vége következik.)

Külföldi hírek.

A „Times“ párisi levelezője szerint a hadsereg újraszerveztésére vonatkozó javaslat tétést a nemzetgyűlés Versaillesbe visszatérrel az elé fog terjesztetni, s hihetőleg haladéktalanul keresztül is fog menni.

A hadügyminister legközelebb egy gyalogezredekből tisztekből álló bizottmányt nevezett ki oly célból, hogy az vizsgálat után döntse el, hogy minő lábbeli legjobb a gyalogság számára.

Cerfik bey, egy török tábori ezredes s az erődítési tanács tagja, Franciaországban mulat, Amerikába szándékozván, hogy ott a török kormány részére átvegye az Amerikában megrendelt ágyukat s egyéb fegyvereket.

Madridból Párisba érkezett értesülés szerint a spanyol kormány elhatározá, a hatalmak elé terjesztetni saját Amerika elleni követeléseit, amakárok tekintetében, melyek az amerikai flibustérok által Cuba ellen eszközölt színtelen expedíciók folytán okoztak.

Izabella, exkirálynő, ki legközelebb tért vissza Houlgatéból, Párisban 29-én először volt jelen az isteni tiszteleten. Ő fia és leányai, fiának nevelője, Sesto hg és több személyek által kísértetett, mindnyájan mély gyászban lévően.

Mint Lissabonból sept. 29-ről jelentik, 29 öntödetulajdonos ellentállván munkásaik követeléseinek, 28-án bezárta műhelyét, s most a munkások közül 200-an munka nélkül vannak; de a többi tulajdonosok engedtek. Azt állítják, hogy az „Internationale“-nak egy fióksága létezik Portugáliában.

Athenéből sept. 29-ről írják, hogy a francia és olasz követek határozottan visszavetették a kormánynak a lauriumi bányák kérdésére vonatkozó körlevelét s a vitát befejezettnek nyilvánították. Ők azt javasolják, hogy ezen ügy választott bíróság elé terjesztessék.

Megjelent és Demjén László

könyvkereskedésében Kolozsvártt és általa minden
könyvárusnál kapható:

Kolozsvár története.

Első kötet.

Oklevéltárral. (I.) Ős- és középkor. (513. Kr. e. — 1540. Kr. u.)

Egy külön kötet világsítói rajzokkal. (36 tábla.)

Irta Jakab Elek.

Ára 10 frt.

(327)

E mindez tekintetben nagy, epochális munkát itt hosszasan dicsérgetni és ajánlani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város e munka kiadásával magának maradó emléket emelt. Siessen tehát a város értelmes t. közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjesztetni, hogy a nagyszorgalmu és szaktudós íróba minél több kedvet öntsön e munka folytatására, melynek legérdekesebb része az újabbkor története lesz. A ki megszerezte magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdeklődéssel fogja lapozgatni és benne buvárolni, s a folytatását minden áron megszerezze magának.

Demjén László.

Eladó fa!

Gyaluban a gróf Bánffy részesek raktárában kapható tüzi fa, jó minőségű és jól öltözött, ára egy kurta ölnök 9 frt. Utalványokat válthatni Kolozsvártt Tauffer Károly vagy Tamási testvérek-nél, valamint Gyaluban Vertán György urnál.

(569)

2-3

KERESZTESY PÁL

első kolozsvári

PAPIR-, IRÓ-, RAJZ- és FESTÉSZETI RAKTÁRÁT

ez idény beálltával különös figyelmébe ajánlja úgy a helybeli, valamint a vidéki t. közönségnek, miszerint minden

az írás- rajz- és festészethez

megkívántató tárgyakat a

legelső és hiteles forrásokból

szerezvén be,

oly dús és nagy választékban állítja elő,

hogy Kolozsvár összes közönsége már is oda nyilatkozván, hogy egy ilyforma papir-üzlet Kolozsvár városának

„büszkesége.”

(564)

6-*

Orvosság nélkül.

(331)

28-48

MELL- és TÜDŐ-

betegek természetes úton, még reményvesztett az orvosok által gyógyíthatatlannak nyilvánított esetekben is gyökeresen kigyógyulnak

orvosság nélkül.

A betegség részletes leírására bővebben feltevésekben

J. H. Fickert, Dir. Berlin,

Wall-Strasse No. 23.

A levélhez 5 ft o. é. melléklendő.

Orvosság nélkül.

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI

KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvártt, főter báró Bánffy-ház, és központi irodája

KERESZTESY PÁL PAPIR-ÜZLETÉBEN

főter, Gyulay-ház, felvállal mindennemű

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT.

Alóírt könyvnyomda tisztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. cz. közönséggel, hogy újonnan felszerelt és izletes betűkkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű **nyomdaai megrendelést** elfogad, u. m.:
könyvek, bármely hazai nyelven, körözüvények, rovatos iven, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhirok, baromütlevelek, vásárcédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb árak, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA 1 frt.

FELVÁLLAL KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT IS.

HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE

a nyomda, — miután Keresztesy Pál papir-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyújt arra nézve, hogy a papírok a legelső papir-gyárakból szereztek be, és azok a hivatalos munkákhoz valódi gyári áron számíthatnak, és a legszükségesebb mintázatokból kész raktárt tart, a meglevőket postafordultával, a szokatlan formájukat pedig a legrövidebb idő alatt elkészíti.

Minden megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosítottatik.

Gámán János örökösei könyvnyomdája.

27-*

Ny. Gámán János örököseinél Kolozsvártt.